

Linköpings universitet
Rektor

Juridiska avdelningen
Pontus Kyrk
BESLUT
2003-11-18
Reg.nr 31-3811-03

Inställd utbildning

Anmälan

Ö har i en anmälan till Högskoleverket ifrågasatt Hälsouniversitetet vid Linköpings universitets beslut att ställa in utbildningen Specialistsjuksköterska inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar, nivå D, 40 poäng. Hon har anfört bl.a. följande.

Hon hade antagits till specialistutbildning inom barn- och ungdomssjukvård i Linköping, Uppsala och Stockholm. Då hon bor i Linköping och tidigare studerat vid Hälsouniversitetet tackade hon ja till platsen i Linköping. Detta innebar att hon förlorade sina platser i Uppsala och Stockholm. Det andra antagningsbeskedet, som bekräftade hennes plats på utbildningen, mottog hon den 7 augusti. Den 15 augusti erhöll hon ett brev från Hälsouniversitetet vari det meddelades att kursen var inställd på grund av för få deltagare.

Vid en närmare granskning av Linköpings universitets kurskatalog år 2003/04, framgår att antalet platser på utbildningen är sju stycken på D-nivå, vilket är den nivå hon hade sökt. Efter det att hon erhöillit besked om den inställda utbildningen samtalande hon den 15 augusti med utbildningsadministratör Erika Lindén. Hon meddelade att det på C-nivå inte var någon som hade tackat ja till kursen. Däremot hade sex personer tackat ja till D-nivån, detta efter andra urvalet.

Visserligen anges det på sidan 80 i aktuell kurskatalog att kurser kan komma att ställas in på grund av för få sökande/deltagare. Det har dock inte framkommit att Hälsouniversitetet förbehåller sig rätten att ställa in kursen då sex av sju utbildningsplatser på D-nivån är tillsatta. I katalogen informeras inte heller om det faktum att det är ett villkor för att utbildningen på D-nivå skall ges, att även C-nivåns platser helt eller delvis är fyllda. Föregående kurs hade åtta deltagare som läste på C- och D-nivå tillsammans.

Om hon hade känt till att Hälsouniversitetet förbehåller sig rätten att ställa in kursen då 86 procent av platserna på D-nivån är tillsatta, hade hon troligtvis

HÖGSKOLEVERKET BESLUT

2003-11-18
Reg.nr 31-3811-03
Sid 2

tackat ja till utbildningen på annan ort. Hon anser att Hälsouniversitetet försenat hennes möjligheter till vidareutbildning med minst ett år, då de informerat om att kursen skulle ställas in, tio dagar innan kursstart. Detta sena besked har tillfogat henne och minst en av hennes tilltänkta kurskamrater problem, då hon inför terminsstarten beviljats tjänstledighet. Hon själv kunde dock återta ansökan om tjänstledighet och stod därför inte utan inkomst.

Utredning

Linköpings universitets yttrande

Högskoleverket har anmodat Linköpings universitet att yttra sig över anmälan. Universitetet har i sitt remissvar anfört i huvudsak följande.

/.../Anmälan avser inställande av kursen Specialistutbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar, 40 poäng, D-nivå, höstterminen 2003.

Linköpings universitet vill anföra följande:

Vid Hälsouniversitetet i Linköping bedrivs ovanstående kurser som specialistutbildning på kandidat- (C) och magister- (D) nivå. Dessa bägge kurser har gemensam administration och lärarkår, och till stora delar likartat innehåll fränsett att det ingående, individuella examensarbetet om 10 poäng har olika nivåer (C- respektive D).

Inför höstterminen 2003 utannonserades respektive kurs med 7 studieplatser på varje nivå, totalt 14 platser. Ansökningstidens slut var den 15 maj. Den 4 juli fick kursenheten vid Hälsouniversitetet besked från antagningsenheten att sammanlagt 15 personer hade sökt till de två utbildningarna. Bedömningen vid detta första antagningstillfälle var därför att det förelåg goda förutsättningar för att kunna genomföra kurserna.

Efter att de sökande i slutet av juli givit besked till antagningsenheten om huruvida de avsåg att anta de tilldelade platserna, fick kursenheten den 11 augusti besked från antagningsenheten (2:a urvalet) att endast 6 sökande återstod. I enlighet med de förutsättningar som angivits i kurskatalogen, nämligen att kurser kan komma att ställas in vid för få sökande, övervägdes ett inställande av kursen. Först kontaktades emellertid de som ursprungligen sökt kursen för att efterhöra om några av dessa studenter skulle kunna vara intresserade av att ändra sitt beslut och ändå genomföra kursen. Efter två dagar hade alla sökande i första antagningsomgången utom två nåtts per telefon, men ingen av dessa kunde/hade möjlighet att börja på kursen. Sex sökande till femton platser på den gemensamt drivna kursen ansågs såväl av pedagogiska som ekonomiska skäl inte vara försvarbart för att genomföra kurserna. Efter det att prefekten vid Hälsouniversitetets institution för Medicin och Vård informerats beslutades att kursen skulle ställas in. Brev skickades omgående (14 augusti) hem till de sex berörda sökande med information om att kursen var inställd.

Som framförts ovan finns det såväl pedagogiska som ekonomiska skäl till att Hälsouniversitetet inte kan genomföra kurser med alltför få sökande. De aktuella kurserna bedrivs med problembaserat lärande som bas, och det är en pedagogisk fördel om mer än en basgrupp kan formeras, och att tillräcklig gruppstorlek kan uppnås vid seminarier etc. Vad gäller den ekonomiska aspekten anger 1 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) att verksamheten vid högskolan skall avpassas så att en hög kvalitet nås, såväl i utbildningen som i forskningen och det

HÖGSKOLEVERKET BESLUT

2003-11-18

Reg.nr 31-3811-03

Sid 3

konstnärliga utvecklingsarbetet. De tillgängliga resurserna skall utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten. Linköpings universitet anser inte att det är förenligt med högskolelagens krav på effektivt resursutnyttjande att genomföra en kurs där endast 40 % av det planerade studentunderlaget, i absoluta tal 6 studenter, är för handen.

Universitetet inser att inställande av en kurs pga för få kvarvarande studenter efter den andra antagningsomgången, pga den korta tiden fram till kursstart, kan orsaka problem för de studenter som drabbas. Detta problem sammanhänger med den relativt korta framförhållning som föreligger vid ansökan till högskolestudier, och särskilt möjligheten för studenterna att endast ca 3 veckor före kursstart återta tidigare anmälan till en kurs. Dessa korta ledtider kan vara positiva för studenterna, men försvårar för högskolan att med säkerhet kunna planera och genomföra kurser under iakttagande av högskolelagens krav på effektivt resursutnyttjande./.../

Anmälarens yttrande över universitetets svar

Ö har inkommit med yttrande över universitetets svar och har därvid anfört bl.a. följande. Hon anser att universitetets svar är otillfredsställande på en viktig punkt. Universitetet vill nämligen få det att framstå som att det för den sökande är självklart att kurserna på C- och D-nivå ges tillsammans, då bägge kurserna har gemensam administration och lärarkår. Att kurser på olika nivåer har samma administration och lärarkår är, enligt hennes mening, snarare regel än undantag. Däremot finns inget som säger att olika nivåer läses tillsammans, detta torde snarare vara sällsynta undantag. Hennes ståndpunkt är således att kursen på D-nivå hade en beläggning på 86 procent (6 av 7 platser) och inte som universitetet framhåller endast 40 procent. Om kurserna i framtiden kommer att ges tillsammans skall detta tydligt framgå i kurskatalogen.

Övrig utredning

Högskoleverket har tagit del av Linköpings universitets antagningsordning avseende grundläggande högskoleutbildning (beslutad 2003-04-14, dnr LiU 589-03). I antagningsordningen finns inga bestämmelser om inställande av utbildning.

Högskoleverkets bedömning

Ett positivt besked om antagning till grundläggande högskoleutbildning är ett gynnande förvaltningsbeslut.

I propositionen till förvaltningslagen (prop. 1985/86:80 s. 39) anför departementschefen följande om den praxis som har utbildats om förvaltningsbeslutens s.k. rättskraft.

Gynnande beslut kan i regel inte återkallas. En myndighet som har meddelat ett tillstånd, beviljat ett statsbidrag, tillsatt en offentlig funktionär osv. får alltså i regel inte rätta beslutet till den enskildes nackdel. Tre viktiga undantag gäller dock:

1. Ett beslut kan återkallas med stöd av förbehåll i själva beslutet eller i den författning som ligger till grund för beslutet. Det förtjänar att påpekas att myndigheter under vissa förutsättningar anses kunna förse sina beslut med återkallelseförbehåll även utan uttryckligt författningsstöd.
2. Återkallelse av ett gynnande beslut anses också möjligt med hänsyn till en hälsofara, brandfara, trafikfara eller av andra säkerhetsskäl.

HÖGSKOLEVERKET
BESLUT

2003-11-18
Reg.nr 31-3811-03
Sid 4

3. Återkallelse kan ske, om den enskilde har utverkat det gynnande beslutet genom vilseledande uppgifter.

Högskoleverket har tidigare ansett det vara ett rimligt krav att ett lärosäte i kurskatalogen eller på något annat sätt skriftligen förbehåller sig rätten att ställa in utbildningen om inte tillräckligt många deltagare finns (jfr Högskoleverkets beslut 1998-01-05, reg.nr 31-2705-97).

Högskoleverket har i sin tillsynsverksamhet sett att inställda utbildningar kan orsaka stora problem för de studenter som har fått ett positivt besked om antagning och inrättat sig efter detta. Ibland är studenterna omedvetna om det generella förbehåll – att en utbildning kan ställas in om det är för få sökande – som ofta finns i utbildningskatalogerna. Högskoleverket har i flera beslut också ifrågasatt om det är tillräckligt att högskolorna endast i utbildningskatalogen förbehåller sig rätten att ställa in en utbildning (jfr Högskoleverkets beslut 2003-01-20, reg.nr 31-3717-02, 2003-04-14, reg.nr 31-4254-02 och 2003-06-18, reg.nr 31-369-03). Högskoleverket har i dessa beslut angivit att frågan om förbehåll skall utredas i ett annat sammanhang.

Högskoleverket dryftade frågan om förbehåll i antagningsbeskeden vid VHS "Antagningskonferens" som hölls den 1 oktober 2003. Högskoleverket framförde då den uppfattningen att ett förbehåll om att en utbildning kan ställas in, efter att de sökande antagits, måste framgå av antagningsbeskeden. Ett förbehåll i en utbildningskatalog är således inte tillräckligt. Ur studentperspektiv är en sådan lösning dock inte helt tillfredsställande, då detta enbart "friskriver" lärosätet från juridiskt ansvar. Den enskilde studentens utbildning är ju fortfarande inställd. På konferensen nämnde flera lärosäten att de i sina antagningsordningar ställt upp bestämmelser på så sätt att gynnande förvaltningsbeslut aldrig uppstår, dvs. om lärosätet redan vid första urvalet konstaterar att tillräckligt många behöriga sökande ej finns, så ställs utbildningen in.

Linköpings universitet har i sitt yttrande anfört att universitetet i sin kurskatalog har angivit att kurser kan komma att ställas in vid för få sökande. Universitetet har vidare anfört att man innan det slutliga beslutet togs om att ställa in utbildningen, förhört sig med dem som ursprungligen sökt utbildningen men därefter tackat nej, för att utröna om dessa ändrat sig. Det fanns enligt universitetet även pedagogiska skäl, problembaserat lärande kräver tillräcklig gruppstorlek vid seminarier etc., och ekonomiska skäl, kraven i 1 kap. 4 § (1992:1434) högskolelagen på effektivt resursutnyttjande, för att ställa in ifrågavarande utbildning.

Linköpings universitet har såvitt framgår inte ställt upp något förbehåll i antagningsbeskeden som sändes till Ö om att utbildningen kunde ställas in vid för få sökande. Ovan angivna förutsättningar för återkallelse av ett gynnande förvaltningsbeslut var inte heller för handen. Med hänsyn härtill finner Högskoleverket att Linköpings universitet hade ett juridiskt ansvar för att utbildningen skulle ges. Vad universitet anfört som skäl till den inställda utbildningen förändrar inte denna bedömning.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2003-11-18

Reg.nr 31-3811-03

Sid 5

Ett sätt att lösa den uppkomna frågan kan, såsom nämndes vid konferensen, vara att beslut om att ställa in en utbildning borde fattas innan studenten antagits. I de fall en student redan antagits, anser Högskoleverket att förbehållet måste finnas i antagningsbeskedet.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslutet har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Pontus Kyrk i närvaro av verksjuristen Barbro Molander.

Annica Lindblom

Pontus Kyrk

Kopia till:

Ö